

ПРАВОВА НАУКА ПОВИННА АДЕКВАТНО РЕАГУВАТИ НА ВИКЛИКИ ЧАСУ

Н. С. Кузнецова

доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії правових наук
України, віце-президент НАПрН України,
керівник Київського регіонального
центру НАПрН України

*Ми звикли до того, що наука є істотним підґрунтям розвитку природних і суспільних процесів.
Правнича наука в такому контексті не є винятком.
Водночас в останні роки ця теза частіше виглядає доволі декларативною.*

Інколи складається враження, що наукові дослідження є просто не витребуваними у суспільстві... За таких умов наука змушена доводити своє право на існування, «відстоювати» свій життєвий простір. Нехтування результатами наукових розвідок призводить до вкрай негативних наслідків, особливо в процесі здійснення реформ. Як приклад, можна навести медичну реформу, яка вже на перших етапах продемонструвала, що відсутність опрацювання моделі правових відносин між та-

кими її суб'єктами, як «медичний заклад», «лікар», «пацієнт», може звести нанівець всі позитивні новели, закладені у процес реформування сфери медичного обслуговування.

По-іншому формувалися підходи до реформування судової системи. Неабияку роль в цьому відіграла Рада з питань судової реформи, створена при Президентові України. До її складу увійшли досвідчені судді, науковці, адвокати, представники юридичного істеблїшменту, українських та міжна-

родних громадських організацій. На першому етапі була розроблена і затверджена Концепція реформування судової системи, яка визначила обсяг реформування, основні напрямки та етапи, їх послїдовність.

Найбільш складною і дискусійною виявилася робота по опрацюванню змін до відповідного розділу Конституції. Тривале обговорення, інколи дуже гострі дискусії, створення в межах Ради окремих робочих груп завершилися результативно – зміни

до розділу Конституції пройшли всі етапи експертування і були прийняті Парламентом. Вони стали фундаментом судової реформи.

В ПОДАЛЬШОМУ БУЛИ РОЗРОБЛЕНІ ТАКІ ВАЖЛИВІ ЗАКОНОПРОЕКТИ, ЯК «ПРО СУДОУСТРІЙ ТА СТАТУС СУДДІВ», «ПРО ВИЩУ РАДУ ПРАВОСУДДЯ», «ПРО КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД», НОВІ РЕДАКЦІЇ ПРОЦЕСУАЛЬНИХ КОДЕКСІВ.

Слід зазначити, що кардинальне реформування законодавства, яке забезпечує проведення повномасштабної судової реформи, проходило за активної участі провідних науковців України. Водночас

зрозуміло, що прийняті нормативні акти вже стали предметом широкого обговорення і надалі будуть детально аналізуватися в наукових дослідженнях. Можна без перебільшень сказати, що в такому обсязі вітчизняне законодавство, пов'язане із здійсненням правосуддя, причому в такі стислі строки, не реформувалося.

Безумовно, всі внесені зміни потребують моніторингу в процесі застосування. Ефективність правозастосування в цій частині багата в чому буде залежати від співпраці вчених і суддів новоствореного Верховного Суду, оскільки дуже важливим є «зворотний зв'язок» – як працює та чи інша норма процесуального закону на практиці. Наукове забезпечення правозастосовної діяльності є надзвичайно важливим завданням правничої науки. Сподіваємося, що ключову роль у його реалізації має віді-

грати і науково-консультативна рада Верховного Суду, склад якої затверджено 30 березня 2018 р. на Пленумі ВС.

**ПРАВОВА НАУКА
ПОВИННА АДЕКВАТНО
ВІДРЕАГУВАТИ
НА ВИКЛИКИ ЧАСУ.
СЬОГОДНІ Є НАГАЛЬНА ПОТРЕБА
НАДАТИ НАУКОВУ
ДОПОМОГУ МІНІСТЕРСТВАМ
ТА ВІДОМСТВАМ,
ЯКІ БЕЗПОСЕРЕДНЬО
ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХИСТ ПРАВ
І СВОБОД ГРОМАДЯН.**

Набирає обертів загальнонаціональний просвітницький проект «Я маю право!».

У межах Київського регіонального центру НАПрН України (далі – КРЦ НАПрН України) створений і активізує свою роботу центр по дослідженню правових проблем розвитку громадянського суспільства.

Відтак формування правової свідомості, підвищення правової ініціативи, рівня правової культури громадян України – це завдання і для Міністерства юстиції України, яке координує названий просвітницький проект, і для КРЦ НАПрН України, який досліджує правові аспекти громадянського суспільства. Координація в цьому напрямку діяльності Мін'юсту України може значно підвищити позитивні результати, створити більш якісні умови функціонування громадянського суспільства в Україні і захисту прав та основних свобод її громадян.

Зараз Україна переживає важкі часи: анексія Криму, військові дії на Сході країни. Все це обумовлює актуальність проблематики, пов'язаної із національною безпекою. Науковці Національної академії правових наук України, в тому числі її Київського регіонального центру звернулися до правових аспектів забезпечення національної безпеки України. Крім традиційних «безпекових» напрямків, які мають військово-оборонний характер, об'єктом наукових досліджень стали питання економічної та екологічної безпеки, інформаційної, в тому числі кібербезпеки, та інші, які впливають із Концепції національної безпеки України.

Удосконалення правових механізмів регулювання відповідних суспільних відносин, застосування належного правового інструментарію сприятиме підвищенню загального рівня ефективності заходів, що мають застосовуватися в цій сфері.

Ще один із напрямків діяльності КРЦ НАПрН України –

це гармонізація приватного права України із європейськими стандартами. Вже не один рік фахівці відділення цивільно-правових наук досліджують проблему розвитку вітчизняного законодавства в контексті європейських правових традицій. Поштовхом до активізації цієї дослідницької роботи стало підписання Угоди про асоціацію України з ЄС. Можливо, в недалекому майбутньому в межах КРЦ НАПрН України буде створена лабораторія порівняльних досліджень приватного права України та країн ЄС, яка буде консолідувати та координувати про-

ведення всіх наукових заходів в цьому напрямку.

Перед науковцями КРЦ НАПрН України стоїть завдання надати належне наукове підґрунтя всім державним і громадським структурам, які пов'язані із реалізацією та захистом прав громадян, проводити правові дослідження, результати яких будуть успішно використовуватися органами державної влади, а також інституціями громадянського суспільства. В цьому вбачається велика місія правничої науки і її передового заgonу – Національної академії правових наук України. ■

